

KS. JACEK BIERNACKI

NAWIEDZENIE KOPII OBRAZU MATKI BOŻEJ ŁASKAWEJ Z KRZESZOWA W DIECEZJI LEGNICKIEJ W LATACH 1996-1997

W encyklice *Redemptoris Mater* Ojciec Święty Jan Paweł II uczy, że „Maryja pozostaje wciąż obecna w dziele Kościoła, który wprowadza w świat królestwo Jej Syna. Ta obecność Maryi znajduje (...) wielorakie środki wyrazu. Posiada ona też wieloraki zasięg działania” (RM 28). Refleksja na temat roli Matki Bożej w życiu katolików winna być dla teologów źródłem modlitwy i przedmiotem radości¹.

Jednym z takich wyrazów i ośrodków dynamicznej obecności Maryi są sanktuaria, które poprzez swą „przyciągającą i promieniującą moc” sprawiają, że „nie tylko jednostki czy środowiska, ale niekiedy całe narody i kontynenty szukają w nich spotkania z Matką Pana” (RM 28).

W każdym kraju znajdują się miejsca, które naznaczone są szczególną obecnością Maryi. Ona „sama wybiera czas i miejsce, by objawić swą obecność, przyjść z pomocą ludziom, dać łaskę przemiany życia. Najczęściej wybiera narzędzie łaski: obraz, figurę, niekiedy inne znaki. Przez wybrane narzędzie okazuje,

1 M. THURIAN, *Maryja Matka Pana. Figura Kościoła*. Warszawa 1990 s.

że chce być w tym miejscu czczona" (kard. S. Wyszyński)².

I nasz kraj znajduje się pod szczególną Jej opieką. „Jakby wieńcem obronnych stanic kresowych otoczyła Maryja ziemię polską stolicami cudów i łask, gdzie krzepiła serca, ocierała łzy, uzdrawiała, pocieszała. Od dalekiej północy począwszy, gdzie czuwa *Gwiazda Morza Polskiego – Maryja Swarzewska*, poprzez Tucholę, Chełmsko, Gostyń, Jasną Górę, Gidle aż po Piekary, gdzie lud śląski pieśnią maryjną broniąc mowy ojczystej, przez morze krwi przebijal się do wolnej Polski; a dawniej – szlakiem południowym – od Kalwarii Zebrzydowskiej, poprzez stolice *Pani Podhala – Maryi Ludźmierskiej*, poprzez Tuchów aż po Jazłowiec, gdzie rozkazy wydaje *Hetmanka Jazdy Polskiej* ukoronowana przez rycerstwo polskie, (...) od stóp *Maryi Latyczowskiej* (...) aż ku stolicy *Wielkiej Księżnej Litewskiej – co w Ostrej świeci Bramie. A sercem serc – Jasna Góra*" (kard. S. Wyszyński, Lublin)³.

Tak było od wieków – tak jest i dzisiaj. Sanktuaria maryjne bogato rozsiane po całej naszej Ojczyźnie są żywym pomnikiem wiary, nadziei i miłości Polek i Polaków.

Nie brakuje ich również i na ziemi śląskiej. Tu właśnie powstały najstarsze polskie sanktuaria maryjne: w Wambierzycach (ok. 1218), w Bardzie Śląskim (XII-XIII w.). W XVII w. pojawiło się na mapie Śląska sanktuarium Matki Boskiej na Górze Iglicznej.

W Diecezji Legnickiej Maryja wybrała na swoją siedzibę małą wioskę zagubioną wśród pagórków i lasów – Krzeszów.

Miejscowość ta znana jest z pięknego barokowego kościoła zwanego często „perłą” architektury. Nie wszyscy jednak zdają sobie sprawę z tego, że piękno zewnętrzne prawdziwą i dużo większą wartość ukrywa wewnątrz. Cóż bowiem znaczy choćby najpiękniejsza fasada, jeżeli nie miałyby służyć jako „oprawa” dla Tej, która jest Rodzicielką Piękna Najwyższego.

W wielkim ołtarzu kościoła w Krzeszowie umieszczony jest słynący Obraz Matki Bożej Łaskawej. Ten czczony od średniowiecza Obraz malowany był temperą na desce. Jego rozmiary

15.

2 S. WYSZYŃSKI. *Śladami Nawiedzenia*. Warszawa 1993 s. 37.

wynoszą 60 na 37, 5 cm.

Postać Matki Bożej ujęta jest od połowy, z głową nachyloną ku Dzieciątku. Bogarodzica trzyma Dziecię na prawej ręce. Jej twarz jest pełna, zwraca uwagę wschodnią, ciemnougrową karnacją. Dzieciątko wpatruje się w Matkę, w lewej ręczce trzyma zwinięty rulonik pergaminu. Ubrane jest w szatę koloru żółtego. Sposób przedstawienia Maryi z Dzieciątkiem posiada wiele cech bizantyjskiej sztuki kościelnej. Obraz jest najstarszą Ikoną w Polsce. Oprawiony jest w bogatą ramę, w której znajduje się kartusz z napisem: *Gratia Sanctae Mariae*, stąd nazwa Obrazu.

Wdowa po księciu Henryku II Pobożnym, księżna Anna, dała początek fundacji benedyktyńskiej w Krzeszowie⁴, która została oficjalnie potwierdzona przez papieża Innocentego IV w 1249 r. Jednak konwent benedyktyński przetrwał tylko do 1289 r.⁵ Wnuk księżnej, Bolko I Świdnicki, sprowadził w roku 1292 do Krzeszowa 12 cystersów z opatem Teodorykiem z Henrykowa, którzy zajęli w tej miejscowości nowo powstały klasztor *Gratia Sanctae Mariae*⁶. Wówczas również został spisany dokument fundacyjny klasztoru. Wezwanie klasztoru wskazuje wprost na ścisły związek z obecnością Obrazu Matki Boskiej Łaskawej, pozwala również przypuszczać, że Obraz już wcześniej znajdował się w Krzeszowie⁷. Podanie stwierdza, że Obraz jest darem księcia dla nowo powstałego klasztoru jako votum za uratowanie mu przez Matką Bożą życia. Fakt ulokowania Obrazu przed sprowadzeniem cystersów do Krzeszowa, potwierdzają dokumenty kapituły generalnych zakonu *Citeaux* we Francji, gdzie też zachowały się prośby księcia Bolka I o założenie nowego konwentu w Krzeszowie. W roku 1318 papież Jan XXII potwierdził dotychczasowe przywileje nadane wcześniej przez Stolicę Apostolską. Jednak

3 *Tamże*. s. 38.

4 J. KOWALCZYK, P. SZCZANIECKI. *Benedyktyni*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 2. Red. F. GRYGLEWICZ [i in.]. Lublin 1995 kol. 239.

5 J. KŁOCZOWSKI. *Wspólnoty chrześcijańskie: grupy życia wspólnego w chrześcijaństwie zachodnim od starożytności do XV wieku*. Kraków 1964 s. 132.

nie możemy dziś precyzyjnie określić, od którego roku Obraz znajduje się w Krzeszowie. Wspomniane świadectwa oraz fakty każą nam przypuszczać, że od samego początku, kiedy powstała fundacja, został w niej umieszczony Obraz. Można zadać sobie pytanie: skąd Obraz został przywieziony na ziemię Śląska i przez kogo? Kto przyczynił się do tego, że został umieszczony w Krzeszowie?⁸

Wykonana w 1937 r. renowacja Ikony wskazała na autentyczność Obrazu, który już w XIII w. znajdował się w Krzeszowie, co też zapisane zostało w oficjalnym orzeczeniu konserwatorów. Wniosek ten potwierdziła także komisja obradująca w Krzeszowie w ramach specjalnego międzynarodowego sympozjum w roku 1992. Według starych podań Ikona została przywieziona z Bizancjum do Rimini we Włoszech podczas wypraw krzyżowych. Bizantyjskie pochodzenie obrazu stwierdzili także członkowie komisji powołanej przez Biskupa Legnickiego Tadeusza Rybaka, którzy przygotowywali dokumentację pod koronację Ikony⁹.

Znawca średniowiecznych ikon, członek Czeskiej Akademii Nauk, prof. Ivo Koran, opierając się na badaniach rentgenologicznych stwierdził, iż będący już w Krzeszowie od XIII w. Obraz nosi na sobie znamiona proveniencji bizantyjskiej, natomiast jak wykazały ostatnie badania, został namalowany w szkole turyngsko-saksońskiej i należy do nielicznej grupy najstarszych

6 A. JAROSIEWICZ. *Krzeszowski Dom Łaski*. Legnica 2000 s. 3.

7 M. DANILUK, S. KIELTYKA. *Cystersi*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 3. Red. R. ŁUKASZYK [i in.]. Lublin 1995 kol. 723.

8 *Tamże*. s. 4.

9 Archiwum Legnickiej Kurii Biskupiej w Legnicy. Protokół z oględzin Obrazu Matki Bożej Łaskawej w Krzeszowie przed Komisją pod przewodnictwem ks. bpa Tadeusza Rybaka - Ordynariusza Legnickiego w składzie: ks. inf. Władysław Bochnak - Wikariusz Generalny, ks. prałat Julian Żrałko - Dyrektor Wydziału ds. Duszpasterskich, ks. Augustyn Węgrzyn, ks. Czesław Jan Mazur - Referent Sztuki Kościelnej, Wojciech Kapalczyński - WKZ w Jeleniej Górze, Barbara Skoczyła-Stadnik - Historyk Sztuki, Ewa Kuśnierz - Konserwator Dziel Sztuki, Alojza Dobek - Ksieni Sióstr Benedyktynek. Komisja w w/ w składzie po oględzinach Obrazu Matki Bożej Łaskawej w Krzeszowie (po wyjęciu z kasyty) i analizie formalnej oraz konserwatorskiej (badania

obrazów maryjnych w Europie i najstarszego maryjnego Wizerunku na terenie dzisiejszej Polski¹⁰.

Nie została udokumentowana data przywiezienia Obrazu do Krzeszowa. Jednak można dziś przypuszczać, że mogło się to stać za sprawą św. Jadwigi, księżnej Śląskiej. W jej bowiem żyłach mieszała się krew najwybitniejszych rodów europejskich. Była bowiem spokrewniona m.in. z cesarzem Karolem Wielkim (+814), a także z polskim księciem Mieszkiem I (+992) i Bolesławem Chrobrym (+1025). Została ona poślubiona księciu Henrykowi Brodatemu (+1238), który znając świetność zamku rodzinnego swojej przyszłej małżonki w Andechs, długo przygotowywał się do jej przyjęcia w legnickim grodzie. Świadczy o tym fakt, że wspomniany książę wybudował specjalnie dla Jadwigi, na wzór kaplicy zamkowej w Andechs, kaplicę zamkową w Legnicy¹¹. Odkryte niedawno fundamenty i resztki murów przez analogię do podobnych miejsc kultu religijnego, umożliwiają odtworzenie architektury tego obiektu. We wnętrzu przygotowane zostały nisze, mające posłużyć jako miejsca, w których przyszła żona księcia Henryka Brodatego, znana już ze swej pobożności, mogłaby ustawić otrzymane w posagu i przywiezione ze sobą relikwie oraz obrazy. Możemy przypuszczać, że jednym z nich była Ikona Matki Bożej Łaskawej¹². Kiedy syn św. Jadwigi, książę Henryk II Pobożny, poślubił księż-

w świetle ultrafioletowym) stwierdza: A) Obraz został poddany konserwacji w roku 1937 (zgodnie z wcześniejszymi wiadomościami) - punktowanie i założenie werniksu. Obraz nie został przemalowany w zasadniczym rysunku i kształcie, natomiast ślady przemalowań i punktowań są nikłe i występują w partii szat Dzieciątka Jezus, w twarzy Madonny i Dzieciątka. B) Obraz jest średniowieczny i najprawdopodobniej (zgodnie z opinią prof. Josepha Korzana z Prahy) z XIII w. C) W celu ustalenia stratygrafii Obrazu i uściślenia daty powstania pobrano próbki z dolnej partii szat: błękitnej i czerwonej oraz odwrocia Obrazu i podobrazia. D) Komisja proponuje przeprowadzenie konserwacji. Dokładny program konserwacji zostanie zatwierdzony po wykonaniu ekspertyzy. Konserwacja winna być przeprowadzona w klasztorze Sióstr Benedyktynek w Krzeszowie. E) Korony należy umieścić na Obrazie (pod szybą pancerną) - winny to być korony delikatne, otwarte. Podpisy: bp Tadeusz Rybak, ks. Władysław Bochnak, ks. Julian Żrałko, o. Augustyn Węgrzyn, s. Alojza Dobek OŚB, ks. Czesław Mazur, Wojciech Kapalczyński,

niczke czeską Annę, mógł wówczas otrzymać od swej matki w prezencie ślubnym Ikonę Bogarodzicy. Innym hipotetycznym założeniem jest teza wynikająca z bliskiej zażyłości św. Jadwigi i księżnej Anny, co pozwala przypuszczać, że księżna matka mogła przekazać Obraz swojej synowej. Po bohaterskiej śmierci Henryka II Pobożnego pod Legnicą, wdowa – księżna Anna, postanowiła dać początek fundacji klasztornej, gdzie Obraz odbierałby należną mu cześć i stanowił miejsce kultu oraz modlitwy za fundatorów tego miejsca¹³. Stało się to wkrótce po bitwie, prawdopodobnie około 1242 r. To przypuszczenie jest zgodne z historią fundacji krzeszowskiej, która wskazuje wprost na kult Obrazu jeszcze przed potwierdzeniem fundacji przez wnuka księżnej Anny, księcia Bolka I w roku 1292¹⁴.

W czasie wojen husyckich w 1426 r. kościół w Krzeszowie został spalony, natomiast Obraz ukryto pod posadzką zakrystii. Odnaleziono go dopiero po 196 latach w czasie gruntownego remontu kościoła. Było to 18 grudnia 1622 r. Od tego czasu dzień ten nosi nazwę *Festum Lucis*. Przed Obrazem płonie w tym dniu wiele lamp, a o świcie sprawuje się uroczystą Mszę św. ku czci Matki Bożej. Od czasu odnalezienia Obrazu, opactwo krzeszowskie uznano jako szczególne miejsce czci Matki Bożej. Obraz zasłynął łaskami i cudami. Zaczęły napływać liczne pielgrzymki, pojawiły się pierwsze wota – znaki wysłuchanych prośb.

Rozwijający się ruch pielgrzymkowy zniszczyły wojny szwedzkie, w czasie których w 1633 r. spłonął kościół. Ocalała jednak kaplica z cudownym Obrazem. Po wojnach znów ożywił się kult Matki Bożej Łaskawej. W tym czasie Obraz przykryto srebrną sukienką. Szczytowy okres pielgrzymek przypada na lata 1700-1740. Długie wykazy wotów świadczą o wysłuchanych prośbach i otrzymanych łaskach za przyczyną Naszej Cudotwórczyni – *Nostra Thamaturga*, jak nazywają Ją kroniki klasztorne. Dotychczasowy kościół okazał się za mały. Podjęto więc w pierw-

Barbara Skoczylas-Stadnik, Ewa Kuśnierz.

10 I. KORAN. *Łaskami słynąca Madonna Krzeszowska*. W: *Krzeszów europejska perła baroku*. Red. A. JAROSIEWICZ. Legnica 2001 s. 24.

szej połowie XVIII w. budowę nowej świątyni, która przetrwała do naszych czasów. Jej konsekracji dokonano 3 lipca 1735 r.

W 1741 r. Śląsk zajęli Prusacy. Zamieszki wojenne i zakaz pielgrzymek utrudniały publiczny kult Matki Bożej w Krzeszowie, ale nie wstrzymały go całkowicie. W tym czasie utrwalił się zwyczaj noszenia Obrazu w czasie odpustowej procesji i wystawiania go do uczczenia przez wiernych.

Kres pielgrzymkom położyła kasata klasztoru benedyktynów przez rząd pruski w 1810 r. Po kasacie klasztoru nie ustała jednak cześć oraz chęć oddawania hołdu Matce Bożej przez miejscową i okoliczną ludność¹⁵.

W 1919 r. klasztor objęli benedyktyni z opactwa *Emaus* z Pragi. Nowi gospodarze wiele trudu i serca włożyli w odnowienie kultu Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowa. Sanktuarium na nowo ożyło tysiącami pielgrzymów ze Śląska, Saksonii i Czech. W 1937 r. Obraz został poddany gruntownej renowacji w zakładach konserwatorskich we Wrocławiu. Usunięto późniejsze przeróbki. Stwierdzono wtedy, że Obraz pochodzi z XIII w.

W czasie II wojny światowej sanktuarium i Obraz ocalały od zniszczenia. Po 1945 r. polscy katolicy otoczyli go opieką i czcią. Pierwsi polscy duszpasterze w Krzeszowie zatroszczyli się o rozwój istniejącego przed II wojną światową kultu Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowa. Dzięki ich zabiegom zaczęły napływać pielgrzymki. Wierni zamawiali Msze św. przed cudownym Obrazem Matki Bożej, licznie przystępowali do sakramentu pojednania.

Dnia 25 marca 1992 r. Ojciec Święty Jan Paweł II na mocy bulli *Totus Tuus Poloniae Populus* ustanowił Diecezję Legnicką. Jej głównym sanktuarium maryjnym został Krzeszów ze względu na cześć, jaką od XIII w. odbiera w tej miejscowości *Matka Boża Łaskawa*.

Peregrynacja kopii cudownego Wizerunku Krzeszowskiego w latach 1996-1997 miała na celu przygotowanie wiernych w Diecezji Legnickiej do Wielkiego Jubileuszu przyścia na

11 JAROSIEWICZ, jw. s. 4.

świat Syna Bożego zrodzonego z Maryi Dziewicy, przemianę życia osobistego, rodzinnego i społecznego oraz przygotowanie wiernych do przyjazdu Ojca Świętego Jana Pawła II i koronacji Obrazu Matki Bożej Łaskawej.

Sobór Watykański II głosi, że „Maryja dzięki łasce Bożej wywyższona po Synu ponad wszystkich aniołów i ludzi, jako Najświętsza Matka Boża, która uczestniczyła w tajemnicach Chrystusa, słusznie doznaje od Kościoła szczególnej czci” (KL 103; KK 66, 67). Kościół od najdawniejszych czasów wielbił Ją jako Matkę Bożą, uciekając się do Niej w modlitwach we wszystkich swoich potrzebach.

Pierwszym czcicielem Maryi był anioł zwiastujący Jej Boże Narodzenie (Łk 1, 28). Po nim św. Elżbieta „napęczniona Duchem Świętym” oddała Jej cześć jako Matce Bożej (Łk 1, 42-43). Sama Maryja zapowiedziała, że „odtąd błogosławioną mnie nazywać będą wszystkie narody” (Łk 1, 48). Czci i szacunku dla Maryi uczy nas Chrystus, który był Jej poddany w Nazarecie (Łk 2, 51) i spełnił na Jej prośbę pierwszy cud w Kanie Galilejskiej (Łk 2, 1-11). Pamiętał o Niej w godzinie śmierci, oddając Ją w opiekę św. Janowi (J 19, 27).

Sobór Watykański II w VIII rozdz. Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium* w sposób jednoznaczny ukazuje teologiczne i duszpasterskie wektory kultu maryjnego, nakreślając kierunki jego rozwoju (KL 103; KK 66, 67).

Papież Paweł VI w adhortacji apostołskiej *Marialis cultus* przedstawił wykładnię VIII rozdz. wspomnianej konstytucji oraz rozwinął problematykę teologii kultu maryjnego.

We wstępie do encykliki Jana Pawła II *Redemptoris Mater* czytamy, że tylko w Chrystusie i przez Chrystusa ujawnia oraz wyjaśnia się tajemnica Jego ziemskiej Matki, a ponieważ przedłużeniem misterium Chrystusa jest życie Jego Kościoła, trzeba więc należycie odczytać rolę Maryi pośród Ludu Bożego (por. RM 28). Jan Paweł II pragnie podkreślić szczególną obecność Matki Odkupiciela w tajemnicy Chrystusa i Kościoła, dlatego w swej encyklice *Redemptoris Mater* powraca do przełomowych dla mariologii myśli Soboru Watykańskiego II, do nauki swo-

ich poprzedników oraz wykładni II Nadzwyczajnego Synodu Biskupów z 1985 r. (por. RM 2, 48). „Można powiedzieć, że w nich – w soborze i synodzie – zawiera się, co sam Duch Święty pragnie powiedzieć Kościołowi na współczesnym etapie dziejów” (RM 13). W przemówieniu do Polaków podczas audiencji generalnej w dniu 25 marca 1987 r., prezentując nową encyklikę *Redemptoris Mater*, papież powiedział, że powinna ona stanowić wprowadzenie do Roku Maryjnego i jest ona „w pewnym sensie komentarzem do *Konstytucji soborowej o Kościele*, a zwłaszcza do VIII rozdz. tej konstytucji...”¹⁶.

W encyklice *Redemptoris Mater* Jan Paweł II ukazał heroiczną drogę wiary Najświętszej Dziewicy (RM 12-19)¹⁷. Ożywienie i pogłębienie wiary w aspekcie maryjnym staje się postulatem chwili coraz głośniej wypowiedzanym przez wiernych w całym Kościele. Papież pragnął w swych rozważaniach „skoncentrować się przede wszystkim na etapie współczesnym”, stąd maryjna „pielgrzymka wiary” ukazana jest jako wzór dla ludzkości (RM 6)¹⁸.

Wiara nie sprzeciwia się rozumowi ani logicznemu myśleniu. Nie jest także – jak się często słyszy – ofiarą składaną Bogu z naszego rozumu. Wierzyć to nie znaczy wszystko rozumieć i wszystko widzieć. Wierzyć to znaczy razem z Maryją na wszystko zawsze odpowiadać Bogu: „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa Twego” (Łk 1, 38). Wierzyć, to znaczy na Jej wzór bezgranicznie zaufać Bogu.

W takim rozumieniu problemu lepiej pojmujemy wielkość daru, jaki Maryja przynosi nam wraz ze swoim nawiedzeniem. Przypomina nam podstawową prawdę, że „bez wiary nie można podobać się Bogu” (Hbr 11, 6) oraz że ostatecznie „zwycięstwem, które zwycięży świat jest nasza wiara” (1 J 5, 4).

12 K. MAZURSKI. *Krzeszów i okolice*. Wrocław 2001 s. 9.

13 *Tamże*.

14 *Tamże*.

15 KOWALCZYK, SZCHANIECKI, jw. kol. 240.

16 JAN PAWEŁ II. *W oczekiwaniu na początek trzeciego milenium*. „L' Osse-

Powyższe fakty zanotowane przez Ewangelistów, jak i całe późniejsze dzieje Kościoła świadczą, że kult Matki Bożej jest nie tylko sprawą prywatną ludzi. Kult ten jest chciany i nakazany przez Boga; jest kultem publicznym, obowiązującym chrześcijan, zwłaszcza katolików. Wyrasta on z wiary w nadzwyczajną godność Matki Bożej i Matki Kościoła; jest on także wyrazem wdzięczności za Jej osobisty wkład w dzieło odkupienia.

Nawiedzenie kopii Obrazu Matki Bożej Łaskawej rozpoczęło się w czwartą rocznicę utworzenia Diecezji Legnickiej, to jest w 1996 r. w kościele katedralnym w Legnicy. Objęło swoim zasięgiem kolejno wszystkie parafie i domy zakonne w Kościele Legnickim. Peregrynacja poszczególnych wspólnot parafialnych i zakonnych przez kopię Obrazu Krzeszowskiej Pani trwała od 25 marca 1996 r. do 10 września 1997 r.

Mówiąc o peregrynacji kopii Obrazu Matki Bożej Łaskawej, trzeba docenić ogromny wkład Prymasa Polski ks. kard. S. Wyszyńskiego i ks. kard. K. Wojtyły, którzy poprzez posługę słowa nieustannie pogłębiali i uzasadniali tę szczególną formę pobożności maryjnej¹⁹.

Polska w 1966 r. obchodziła Milenium Chrztu. Rok ten został nazwany Rokiem Milenijnym. Aby Lud Boży przygotować do tej wyjątkowej rocznicy, Episkopat Polski postanowił objąć akcją pastoralną naród. Duchowe przygotowania zaczęły się 26 sierpnia 1956 r. Ślubami Narodu wypowiedzianymi na Jasnej Górze przez bpa prof. dra hab. Michała Klepacza. Rota złożonych ślubów była zarazem programem tzw. Wielkiej Nowenny – dziewięciu lat modlitwy i duchowej odnowy, przygotowującej Polaków do obchodów Jubileuszu tysiąclecia chrześcijaństwa. Założenia programu ujęto w dziewięciu rocznych hasłach²⁰. Hasła te tworzyły ogólnopolski, spójny i systematyczny plan nauczania, wychowania, rachunku sumienia i pracy. Opracowane one zostały przez Konferencję Episkopatu²¹.

r-vatore Romano” 8:1987 nr 3 s. 1; A. SZOSTEK. *Jan Paweł II o Matce Bożej 1978-1998*. T. 4. Warszawa 1999 s. 39-42.

17 G. MÜLLER. *Gottesmutter. W: Marienlexikon*. T. 2. Red. R. BAUMER, L. SCHEFFCZYK. St. Ottilien 1989 s. 685.

Jednym z elementów Wielkiej Nowenny było nawiedzenie, czyli peregrynacja kopii Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej we wszystkich parafiach Polski. Natomiast drugie nawiedzenie Matki Bożej Jasnogórskiej było przygotowaniem do Wielkiego Jubileuszu 2000-lecia przyjścia Chrystusa na świat²².

Naród polski, który przeżył Jubileusz swojej obecności we wspólnocie Kościoła, w duchu Milenijnego Aktu Oddania Polski Matce Kościoła w dniu 3 maja 1966 r. podjął przygotowanie do wejścia w duchu wiary w trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa przez przemianę życia osobistego, rodzinnego i społecznego.

Ojciec Święty Jan Paweł II tak zachęcał wiernych diecezji legnickiej do peregrynacyjnej akcji pastoralnej: „Nawiedzenie to niech będzie czasem refleksji, modlitwy i duchowej odnowy dla całego Ludu Bożego Kościoła Legnickiego. Niech ożywi w sercach wiarę, umocni na drodze dawania światu świadectwa Ewangelii, rozпали miłość do Boga i ludzi oraz pogłębi odpowiedzialność za Kościół powszechny. Maryja pragnie być obecna wśród Ludu tej ziemi i z nim dzielić nadzieje i radości oraz wszystkie ludzkie potrzeby. Pragnie swą macierzyńską opieką otoczyć rodziny, młodzież, ludzi chorych, samotnych i opuszczonych. Chce być dla swych dzieci natchnieniem w pracy nad sobą, pomocą w wytrwałym dążeniu do świętości”²³.

Biskup Legnicki Tadeusz Rybak w Liście Pastorskim na pierwszą niedzielę Wielkiego Postu w 1996 r. napisał: „... zbliżające się Trzecie Tysiąclecie Chrześcijaństwa jak i czekające nas niezwyklej wagi wydarzenia w naszej Diecezji, wymagają nie tylko zewnętrznego przygotowania, ale nade wszystko przygotowania duchowego. To przygotowanie będzie złączone z nawiedzeniem każdej parafii i każdej świątyni przez Maryję w Wizerunku przedstawiającym Oblicze Matki Bożej Krzeszowskiej. Hasłem obecnego Nawiedzenia jest wezwanie: Z Maryją

18 SZOSTEK, jw. s. 180-183.

19 D. DANILEWICZ. *Nawiedzenie Diecezji Legnickiej przez kopię Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w latach 1992-1993*. W: *Na progu trzeciego tysiąclecia. Refleksja teologiczna w środowisku legnickim*. Red. B. DROZDZ. Legnica 2001 s. 187.

w Trzecie Tysiąclecie, Kościół żywy w rodzinie, parafii, diecezji, narodzie!”

Arcypasterz diecezji legnickiej zapowiadając nawiedzenie kopii Obrazu Matki Bożej Łaskawej pragnął, aby trwałym owocem Nawiedzenia było zapoznanie się wiernych z celem i metodami działania Akcji Katolickiej oraz założenie tej organizacji w parafii, a tam, gdzie już ona istnieje, jej rozwój oraz „umocnienie Stowarzyszenia Rodzin Katolickich i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, Krucjaty Eucharystycznej, Zespołów Cha-rytatywnych oraz innych form społecznego działania na rzecz biednych duchowo i materialnie”²⁴.

Pragnął, aby powyższe wydarzenia religijne przyczyniły się do nowej ewangelizacji, wzrostu pobożności maryjnej i były okazją wszczęcia przez nich większej odpowiedzialności za Kościół w duchu nauczania Ojca Świętego.

Nawiedzenie kopii Obrazu Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowa w diecezji legnickiej, stworzyło szansę oraz okazję do pogłębionego przeżycia Tajemnicy Wcielenia jak również Narodzenia Jezusa Chrystusa. Stanowiło też okazję do pogłębienia wśród wiernych pobożności maryjnej. Bogarodzica jest dla wierzących niezrównanym wzorem. Uczy, co znaczy wierzyć, służyć, przebaczać, jak się modlić, jak ufać. Jest Matką Syna Bożego, a zarazem najlepszą Uczennicą w Chrystusowej szkole. Jest też Matką Kościoła, a więc szczególną opiekunką każdego chrześcijanina.

Matka Najświętsza najgłębiej utrwaliła w sobie Chrystusowe rysy. Stała się prawzorem dla wszystkich chrześcijan.

Jako Matka Kościoła wzywa wiernych do ofiarnej służby bliźnim z nadprzyrodzonych motywów nawrócenia. Peregrynacja kopii Obrazu Matki Bożej z Krzeszowa związała się w diecezji legnickiej z wielką modlitwą, skupieniem i gruntownym rachunkiem sumienia po okresie komunistycznego zniewolenia przez sowiecką okupacją. Stanowiła próbę wyjścia z egoizmu oraz

20 *Tamże*. s. 184.

21 *Tamże*.

praktycznego materializmu ceniącego wyżej rzeczy niż ludzi.

Diecezja legnicka ustanowiona została przez Ojca Świętego Jana Pawła II bullą *Totus Tuus Poloniae Populus* dnia 25 marca 1992 r. Peregrynacja ta rozpoczęła się w 4. rocznicę utworzenia diecezji legnickiej, to jest dnia 25 marca 1996 r. Kopia Obrazu Matki Bożej Łaskawej dotarła w czasie peregrynacji do wszystkich parafii, ośrodków duszpasterskich i domów zakonnych w diecezji legnickiej. Obraz w czasie ponad półtorarocznej wędrówki odwiedził w sumie 532 kościołów parafialnych, filialnych i kaplic mszalnych w 31 dekanatach legnickiej diecezji. Przebywał też w 37 kaplicach zakonnych. Wizerunek Matki Bożej Łaskawej towarzyszył chwilom radosnym i smutnym (powódź w 1997 r., która nawiedziła południową część Polski, w tym część diecezji legnickiej), bo one też wypełniają życie chrześcijan, upodabniających się do Ofiary Chrystusa, który przez cierpienie i śmierć stworzył drogę do nieba. Wzięło w niej udział ok. 700 tys. wiernych. Personalnie peregrynacja objęła całą wspólnotę wiernych w diecezji legnickiej.

Nawiedzenie kopii Obrazu Matki Bożej Łaskawej stało się wielkim błogosławieństwem wiernych w diecezji legnickiej. W poszczególnych parafiach wierni przygotowywali się do peregrynacji poprzez misje święte, rekolekcje i dni skupienia.

Na uwagę zasługuje duża ilość wiernych, którzy przystąpili do sakramentu pokuty (59 %) i Komunii św. (687 785). Ponad 165 niesakramentalnych par małżeńskich usankcjonowało swe związki.

Peregrynacja wyzwoliła wśród wiernych wiele inicjatyw natury religijnej i społecznej. Skonsolidowała i zintegrowała wiernych nowo powstałej diecezji. Starali się oni Matkę Bożą przyjąć jak najgodniej. Organizowali okazałe dekoracje świątyń. Przystrajali emblematami religijnymi domy i ulice.

Nadprzyrodzone skutki peregrynacji nie dadzą się ująć w statystykach czy wykresach. Odrodzenie życia religijnego, wzrost pobożności maryjnej, naśladowanie cnót Bogarodzicy stały się po peregrynacji wyraźniejsze. Wzrosła liczba różańcowych i umiłowanie modlitwy różańcowej. Z relacji duszpasterzy wynika, że wielu diecezjan luźno dotąd związanych

z Kościołem stało się praktykującymi katolikami. Nawiedzeniu towarzyszyły również nawrócenia. Miały one miejsce zarówno w czasie przygotowań do peregrynacji, jak też w czasie wizyty nawiedzenia kopii Obrazu Matki Bożej Łaskawej.

Wierni uświadomili sobie wyraźniej opiekuńczą rolę Matki Bożej w ich życiu osobistym, rodzinnym i społecznym. Mieli dużo okazji do kontemplacji życia Bogarodzicy. Uświadamiali sobie sens postawy służebnej w stosunku do bliźnich. Wypowiadali walkę nienawiści, dwulicowości, cynizmowi, nieuczciwości w życiu osobistym i publicznym. Peregrynacja przypominała o wolności synów: „Nie jesteś już niewolnikiem, lecz synem, a jeśli synem, to i dziedzicem” (Gal 4, 7).

Katolicy oddawali się w macierzyńską niewolę Jej miłości za wolność Kościoła w ojczyźnie i w świecie. Analizując tekst: „Uwielbiaj, duszo moja, Pana!” uświadamiali sobie, że Jej kult nie jest dodatkiem do katolickiej pobożności, lecz należy do istoty katolickiej pobożności. Bóg chce, aby Ją chwaliły wszystkie pokolenia.

Ukoronowanie cudownego Wizerunku Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowa poprzez maryjnego papieża Jana Pawła II było dopełnieniem uroczystości związanych z 46. Kongresem Eucharystycznym we Wrocławiu. Jan Paweł II powiedział: „Sanktuarium krzeszowskie ufundowała Anna, wdowa po Henryku Pobożnym w rok po bitwie legnickiej. Już w XIII w. przed Obrazem Matki Najświętszej w Krzeszowie gromadziły się rzesze pielgrzymów. W XIII w. nosiło ono nazwę *Domus Gratiae Mariae*. Rzeczywiście był to *Dom Łaski* hojnie rozdzielanej przez Bogarodnicę w Krzeszowie. Do sanktuarium w Krzeszowie przybywali już od XIII w. pielgrzymi nie tylko ze Śląska, ale i z różnych krajów, zwłaszcza Czesi, Niemcy, Serbołużyczanie i Polacy”²⁵.

Włożenie koron na głowę Maryi i Dzieciątka Jezus przez Ojca Świętego Jana Pawła II było wyrazem wdzięczności za dobrodziejstwa Boże, których wierni od średniowiecza aż po czasy najnowsze otrzymywali od Matki Zbawiciela w krzeszowskim *Domu Łaski*. Było ono również zaproszeniem Jezusa i Maryi do

²² *Tamże*.

²³ *Błogosławieństwo na peregrynację kopii słynącego cudami Obrazu Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowskiego Sanktuarium.* „Legnickie Wiadomości

królowania w sercach i w życiu wiernych, aby stawali się świętynią Boga i mężnymi świadkami Jego miłości do ludzi.

Poprzez nawiedzenie Ikony Matki Bożej Łaskawej w jej wiernej kopii, otworzył się jak gdyby nowy rozdział kultu Matki Najświętszej – Królowej Sudetów na Ziemi Śląskiej. Wierni przeżyli nawiedzenie kopii Obrazu Matki Bożej jako rzeczywistą obecność Bogarodzicy w tajemnicy Chrystusa i Jego Kościoła. Włożenie przez Ojca Świętego Jana Pawła II koron na głowę Maryi i Dzieciątka Jezus wzmocniło emocjonalne więzi wiernych z Trójcą Przenajświętszą. Maryja Krzeszowska przybliżyła wiernym na Śląskiej Ziemi swojego Syna – Jedyną Prawdę, Drogę i Życie. Niesie im utajonego Chrystusa i wielbi Boga wraz z nawiedzanymi.

Owoce nawiedzenia są zróżnicowane, uwarunkowane poziomem życia religijnego wiernych w danej parafii. Ich przygotowania dalsze, bliższe i bezpośrednie do peregrynacji, przyczyniły się do wzrostu świadomości religijnej wiernych. Ożywienie wiary ma swe odbicie w konkretnych nawróceniach, w powrocie do praktyk religijnych, wiele zwaśnionych rodzin pojednało się, nastąpiło ożywienie praktyk religijnych w zaniedbanych rodzinach. W niektórych wspólnotach parafialnych wprowadzono nowe nabożeństwa maryjne. Po nawiedzeniu wprowadzono obchody rocznicy peregrynacji w poszczególnych parafiach, wzrosła znacząco ilość pielgrzymek do Krzeszowa. Peregrynacja uwrażliwiła wiernych na problem budowy nowych struktur Kościoła Legnickiego, budowy nowych świątyń, kaplic, zwiększyła troskę o ich wewnętrzny wystrój, wygląd placów przykościelnych, piękno sal duszpastersko-katechetycznych, paramentów liturgicznych. Katolicki laikat dojrzał problem większej troski o sprawy duchowe i materialne ludzi biednych.

Prymas Polski Stefan Wyszyński wyraził przed śmiercią, która nastąpiła dnia 28. 05. 1981 r., życzenie, aby Obraz Matki Bożej Częstochowskiej zawsze peregrynował po Polsce, gdyż ta peregrynacja sprawi, że Polska nie opuści Chrystusa i że nie zostanie wymazana z mapy Europy. Peregrynacja Obrazów Matki Bożej odpowiada ludziom wszystkich stanów i zawodów.

Nie wymaga dyskursywnego trudnego rozumowania. Można przypuszczać, że teologowie „otwarci” na zachodzie Europy po 1965 r., którzy zignorowali ideę niewolnictwa maryjnego ukazaną po raz pierwszy przez św. Ludwika Marię Grigniona de Montfort (1673-1716), a rozwiniętą w Polsce przez kard. Karola Józefa Wojtyłę i Prymasa Tysiąclecia, Sługę Bożego, kard. Stefana Wyszyńskiego, przyczynili się nie tylko do osłabienia Jej kultu, ale do dewiacji katolickiej moralności i upadku wiary²⁶.

LA PEREGRINAZIONE DELLA COPIA DELL'ICONA
DELLA MADONNA DI KRZESZOW NELLA DIOCESI DI LEGNICA
NEGLI ANNI 1996-1997

R i a s s u n t o

La peregrinazione diocesana dell'immagine della Madonna di Krzeszow ebbe inizio il 25 di marzo 1996 nella cattedrale di Legnica, nel quarto anniversario della costituzione della diocesi. La venerata icona visitò tutte le parrocchie e tutte le case religiose della Chiesa locale; fu ospitata in 532 chiese parrocchiali, filiali e cappelle in 31 decanati e in 37 cappelle nelle case degli ordini religiosi. Nella peregrinazione, giunta al termine il 10 settembre 1997, parteciparono circa 700 mila fedeli.

Tlum. Ks. Krzysztof Wiśniewski

Diecejalne” 5:1996 nr 1 s. 25-26.

24 List pasterski Biskupa Legnickiego na Wielki Post. „Legnickie Wiado-